

---

el medicament del mes: novembre 2008

"Off museum" (I) : estris insòlits

Introducció

En aquest principi del curs 2008-9, la nostres vitrines oferiran algunes de les novetats rebudes recentment, tant de medicaments com d'estrils professionals.

Per enllaçar amb l'exposició d'antiveneris antics, bàsicament mercurials, que va cloure la sèrie de vitrines del curs passat, ens ha semblat idoni presentar dos estrils també relacionats amb el mercuri però en un camp diferent del terapèutic, camp cultivat per il·lustres representants de la professió farmacèutica dedicats a les anàlisis i a la recerca físico-química.

Mercuri, mític metall que va prendre el nom d'un dels déus importants de la mitologia, fou un dels primers metalls conegut pels homes de ciència de l'antigor i fou emprat en moltes de les operacions que, els alquimistes medievals duïen a terme per aconseguir la pedra filosofal, així com en la medicina romana i l'àrab.

Les seves característiques físicoquímiques, de tots conegudes, i el fet de trobar-se en estat lliure en les roques formades per les seves sals, li varen atorgar diverses denominacions, com la grega de *hidrargiros*, formada per *hidros* = aigua i *argiros* = plata, d'aquí ve la clàssica expressió catalana d'**argent viu**.

Fins fa pocs anys el mercuri era present a gairebé totes les cases, ja que molts baròmetres i la majoria de termòmetres en contenien una certa quantitat per indicar la temperatura o la pressió atmosfèrica, aprofitant les propietats de ser un metall en estat líquid, bon conductor de la calor i fàcil de manipular; la toxicitat dels seus vapors ha fet, però, que el seu ús domèstic s'hagi prohibit i hagi quedat reclòs als àmbits científic i industrial. En aquests camps fou utilitzat en abundància, sobretot als s. XIX i XX, i d'aquest ús en queden alguns estrils com els que hem rebut darrerament i que presentem en la primera vitrina "Off museum" d'aquest curs.

Cubetes hidrargíriques

Cubetes de porcellana per a treballar amb mercuri. No hem trobat descrita la seva utilització, sen fabricaven de diferents mides, segons la quantitat de mercuri que havien de contenir. Figuren en molts catàlegs antics. (1)

¿Qui ens podria informar del com i del per a què s'empraven ?

El més estrany de tots

Estranya ampul·la de vidre, d'aparença hominiforme, amb sis extremitats acabades en un contacte o born elèctric, contenint una apreciable quantitat de mercuri metàl·lic amb la superfície ennegrida que evidencia el seu ús.

Per facilitar-ne el transport s'acompanya d'una espècie de bossa feta de tires amples de teixit d'espart amb quatre nanses.

Què és això ?

IMPORTANT:

S'atorgarà un premi a qui ens doni una pista que permeti la seva identificació.

(1)Referències Bibliogràfiques

Catálogo General Ilustrado de la Casa "Jordi & Soler", Barcelona, 1888, lám. 18, núm. 622.

Catálogo General Ilustrado. Rubert Hermanos, Barcelona, 1897, làmina 32, núm. 64.

Catálogo Juan Giralt Laporta, Barcelona, pàg. 97, núms. 3940 i 3941.

Catálogo General L de "Establec. y Vidrierias Llofriu". Barcelona,1925, pàg. 69, núms. 4945-6-7.

Iris Figuerola i Pujol (Museu de la Farmàcia Catalana)
Manuel Subirà i Rocamora (Fun. Concòrdia Farmacèutica)

Barcelona, 2 de novembre del 2008